

REKENKAMERCOMMISSIE

KWALITEIT GROENBEHEER

Gemeente De Bilt

KWALITEIT GROENBEHEER

Gemeente De Bilt

Een onderzoek uitgevoerd in opdracht van
de Rekenkamercommissie De Bilt

Project

Onderzoek groenbeheer

Opdrachtgever

Rekenkamercommissie gemeente De Bilt

Dossiernummer

BILT01-1

projectleider

ing. C.M.A.M. van Overveld

Auteur

ing. C.M.A.M. van Overveld
ing. A.J. van den Ancker
ing. G. de Roo

versie

definitief

datum

14 april 2010

bestand

G:\BILT01-1\3 Plan\Rapport\BILT01-1
rapport REV E01.doc

gecontroleerd

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Uitgangspunt: Groenbeheerplan 2002	4
2.1	Algemeen.....	4
2.2	Renovaties	4
2.3	Omvormingen	5
2.4	Gemeentelijke voortuinen en snippergroen.....	5
3	Literatuuronderzoek: financiële middelen groenbeheer	6
3.1	Begroting en jaarrekening	6
3.2	Renovaties	7
4	Interviews wijkcontactambtenaren en bewoners.....	10
4.1	Beknopte resultaten rondgang met wijkcontactambtenaren	10
4.2	Beknopte resultaten interview met twee bewoners	10
5	Beoordeling kwaliteit groenbeheer (schouw).....	12
5.1	Schouwresultaten	12
6	Bevindingen, conclusies en aanbevelingen.....	14
	Bijlage 1: interviews	18
	Bijlage 2: resultaten schouw.....	22

1 Inleiding

Het onderzoek 'kwaliteit groenbeheer' betreft de analyse van het in 2002 vastgestelde en in uitvoering genomen 'Groenbeheerplan gemeente De Bilt'. De Rekenkamercommissie wil met het onderzoek inzicht krijgen of de gewenste effecten van het plan zijn gerealiseerd.

De onderzoeksresultaten moeten de gemeenteraad aanknopingspunten bieden om bestaande kwaliteitscriteria aan de behoeften en wensen van inwoners te toetsen. Ook zal het onderzoek een ondersteuning moeten zijn voor de gemeenteraad om beleid en uitvoering te kunnen controleren.

De Rekenkamercommissie heeft voor dit onderzoek een startnotitie gemaakt. Deze startnotitie is uitgangspunt voor de verdere uitwerking van dit rapport.

Aanleiding

Vanaf mei 2002 heeft het groenbeheer in De Bilt veranderingen ondergaan in vervolg op het vaststellen van het Groenbeheerplan gemeente De Bilt.

Het groenbeheerplan heeft betrekking op een drietal onderhoudsactiviteiten:

- Het onderhoud van plantsoenen en grasvelden;
- Het onkruid op verhardingen;
- Het ruimen van maatschappelijk afval (zwerfvuil).

Intussen zijn we zeven jaar verder. En het groenonderhoud van de openbare ruimten is voor inwoners een gemeentelijke taak op de uitvoering waarvan zij goed zicht hebben. Groenonderhoud vraagt substantiële jaarlijkse uitgaven. Dat zijn redenen voor de Rekenkamercommissie om na te gaan of het onderhoud gegeven de gekozen onderhoudsniveaus, goed wordt uitgevoerd.

Doelstelling

De Rekenkamercommissie wil door middel van een onderzoek inzicht bieden in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het groenonderhoud.

De onderzoeksresultaten moeten daarnaast de gemeenteraad aanknopingspunten bieden om bestaande kwaliteitscriteria aan de behoeften van inwoners te toetsen. Ook zal het onderzoek een ondersteuning voor de gemeenteraad moeten zijn om beleid en uitvoering goed te kunnen controleren.

Probleemstelling, onderzoeksvragen, afbakening

Het beheersplan van 2002 is een uitwerking van een beoogde beeldkwaliteit van de gemeente de Bilt. De hoofdvraag luidt: Heeft het beheerplan 2002 de gewenste effecten gehad? Deelvragen zijn:

- Heeft de systematiek van de gekozen kwaliteitsniveaus (A,B, C of D) gewerkt?
- Zijn inwoners tevreden over: onkruidbestrijding in plantsoenen, onkruidbestrijding verhardingen, ruimen van maatschappelijk afval?

- Zijn de renovaties van beplantingen en grasvelden doeltreffend en doelmatig geweest?
- Op welke wijzen heeft beleid van “voortuinen” inhoud gekregen, is dit doeltreffend en doelmatig?
- Hoe verloopt de klachtenafwikkeling?
- Waarover zijn inwoners tevreden en waarover ontevreden?

Het onderzoek is verdeeld in drie onderdelen, te weten literatuuronderzoek, interviews met wijkcontactambtenaren en bewoners en veldwerk (schouw huidige kwaliteit).

2 Uitgangspunt: Groenbeheerplan 2002

2.1 Algemeen

Naar aanleiding van de nodige onvrede die was ontstaan door bezuiniging op het onderhoudsniveau, het niet opvullen van vacatures voor het groenonderhoud en het stoppen met chemische onkruidbestrijding, is voor de kernen De Bilt en Bilthoven het Groenbeheerplan 2002 opgesteld. Het Groenbeheerplan 2002 schetst de beoogde beeldkwaliteit van het onderhoud van het openbare groen. Het plan voorzag in het onderhoud van plantsoenen en grasvelden, het onderhoud van verhardingen (onkruidbeheersing) en het ruimen van maatschappelijk afval (zwerfvuil). Het boomonderhoud was niet inbegrepen in dit plan.

4 kwaliteitsniveaus voor onderhoud

Het beheersplan diende richting te geven aan de gewenste kwaliteit met de daarbij behorende budgetten.

Er is gekozen voor vier kwaliteitsniveaus voor het onderhoud. Daarnaast zijn voorstellen gedaan voor omvormingen en renovaties. Een apart aandachtspunt vormde de voortuinproblematiek.

De beoogde kwaliteit kan worden getoetst aan de hand van de omschreven teksten en/of van toepassing verklaarde normen (RAW kwaliteitsniveaus onkruidbestrijding in beplantingen, opruimen zwerfvuil volgens de criteria Stichting Nederland Schoon).

Renovaties van beplantingen en gras

Het plan geeft verder aan dat ca. 10.000 m² beplantingen en 9.500 m² gras per jaar moeten worden gerenoveerd. Het plan heeft ook een aantal projecten voorgedragen voor eenmalige omvorming (relatief duur groen vervangen door goedkoper te onderhouden groen met behoud van de functie en de esthetische aspecten).

2.2 Renovaties

In het Groenbeheerplan 2002 wordt voorgesteld de plantsoenen die via normale onderhoudsmethoden niet meer kwalitatief zijn te beheren om te vormen. Het betreft plantvakken die van oudsher intensief gemengd zijn en door achterstallig onderhoud hun functie goeddeels hebben verloren. Urgent te vervangen plantvakken in 2002: 6.972 m². Tevens is voorgesteld om jaarlijks 2,5% van het totale oppervlakte beplantingen te renoveren (= ca. 10.000 m²/jaar).

In de praktijk zijn de renovaties vooral gekoppeld aan werkzaamheden in het kader van weg- en rioolbeheer. De planning van deze werkzaamheden is dus van belang (uitgangspunt) voor het resultaat van de renovaties.

2.3 Omvormingen

Het Groenbeheerplan 2002 heeft een aantal voorstellen voor omvorming uitgewerkt. De voorstellen betreffen de vervanging van plantsoenen met gemengde heesters door gras, waarbij rekening moet worden gehouden met de esthetische en praktische aspecten. In totaal kwam 8.624 m² in aanmerking voor omvorming.

In 2004 is het beleid met als doel te komen tot goedkoper onderhoud stop gezet door het College. Omvorming gaf veel commotie binnen de wijken, onder meer in Centrum 2 en in Maartensdijk.

De planmatige omvormingen zijn komen te vervallen, er is alleen sprake van incidentele, kleinschalige en geaccepteerde omvormingen van beplanting in gras.

Het is onduidelijk wat met de daarvoor beschikbaar gestelde budgetten is gebeurd.

2.4 Gemeentelijke voortuinen en snippergroen

In een aantal wijken is bij de aanleg en inrichting gekozen voor het in eigendom houden van voortuinen. Voor dit onderhoud beschikte de gemeentelijke plantsoenendienst over specifieke wijkploegen (voor 2002). Het voorheen gewenste onderhoudsniveau (10–15 keer/jaar) kon niet meer worden gehaald in verband met de afbouw van het onderhoudsapparaat en het niet meer gebruiken van de chemische bestrijdingsmiddelen. Aan de wensen van de bewoners kon door de gemeente niet meer worden voldaan.

Het vastgestelde beleid (2005) is erop gericht om de gemeentelijke voortuinen af te stoten en het snippergroen te verminderen. De feitelijke verkoop van voortuinen is pas in 2007 gestart. Er is tijd gaan zitten om een verantwoorde afweging te maken en om in bezwaarprocedures goede overwegingen naar voren te krijgen. Er zijn tot nu toe 45 verkopen gerealiseerd met een totaalopbrengst van € 351.780,=. Er staan circa 350 aanbiedingen uit aan bewoners om snippergroen te verkopen.

Het totale oppervlakte van de voortuinen bedraagt 14.690 m² (volgens opgave Groenbeheerplan 2002). Tot op heden is 2.306 m² uitgegeven.

3 Literatuuronderzoek: financiële middelen groenbeheer

In dit hoofdstuk worden de financiële middelen die voor het groenbeheer zijn ingezet afgewogen tegen de bezuinigingsdoelstellingen die zijn geformuleerd. Hiervoor is een vergelijking gemaakt tussen de beschikbare financiën in 2002 en 2008, waarbij rekening is gehouden met de wijzigingen in het gevoerde groenbeheer, inflatie, investeringen ten behoeve van omvormingen en renovaties.

3.1 Begroting en jaarrekening

Zowel de begroting als de jaarrekening van de jaren 2002 en 2008 sluiten niet op elkaar aan. De terminologie komt niet overeen, waardoor het niet duidelijk is of dezelfde kostenonderdelen bij de verschillende posten horen. Bij de jaarrekening 2002 is het onderwerp 'plantsoen en parken' beschouwd. Bij de jaarrekening 2008 is het onderwerp 'openbaar groen' beschouwd. Grotendeels zal de inhoud overeenkomen, maar er kan bij de vergelijking een vertekend beeld ontstaan. In onderstaande tabel zijn de getallen samengevat weergegeven.

BESTEDINGEN	BEDRAG	OPPERVLAKTE	BEDRAG/M ²
2002	€2.116.226	1.722.000 m ²	€1,23/m ²
2008	€2.219.736	2.382.665 m ²	€0,93/m ²
THEORETISCHE BESPARING (jr)			
2008 t.o.v. 2002	€714.800	2.382.665 m ²	€0,30/m ²
BEZUINIGINGEN 2008* (jr)			
Reorganisatie buitendienst*	€150.000	-	-
Onkruidbestrijding plantsoenen*	€100.000	-	-
Kwaliteit buitenruimte*	€100.000	-	-
Schoonhouden verhardingen	€70.000	-	-
BEZUINIGINGEN 2002 - 2003			
OBO 2002	niet bekend		
CBO 2003	niet bekend	-	-

*Uit: De weg naar een financieel gezonde gemeente; bezuinigingen 2004-2008

Uit de jaarrekening van 2002 blijkt dat er € 2.116.226,= is besteed. In 2008 is dit bedrag met € 103.510,= gegroeid naar € 2.219.736,=. Echter, als de inflatie (ca. 10,6%) over het tijdvak wordt meegenomen kom je uit op een bedrag van € 2.341.392,= en liggen de uitgaven in 2008 € 121.656,= onder het basisbedrag van 2002. De bestedingen aan openbaar groen zijn budgettair gezien 'marktconform' gedaald.

De prestaties (ook in kwalitatief opzicht) die zijn geleverd met het beschikbare budget zijn ten opzichte van 2002 verbeterd. Vergeleken met 2002 is in 2008 ca. 660.662 m² meer openbaar groen onderhouden. In 2002 werd er € 1,23/m²

aan openbaar groen besteed. In 2008 is dit gedaald naar € 0,93/m². Als de besparing van € 0,30/m² wordt omgeslagen naar oppervlakte openbaar groen in 2008 (2.382.662 m²) is er een besparing gerealiseerd van € 714.800,=. Dit komt neer op een besparing van ca. 24%.

In het rapport "De weg naar een financieel gezonde gemeente; bezuinigingen 2004–2008" worden (extra) bezuinigingen aangegeven die gerealiseerd zouden moeten worden. Of dit daadwerkelijk is gerealiseerd, kan met de gegevens die bij dit onderzoek zijn gebruikt niet concreet worden getoetst. De jaarlijkse bezuinigingbedragen passen wel binnen het bedrag dat als besparing is gerealiseerd in de periode 2002–2008. Met betrekking tot de bezuinigingsronde OBO (OmBuigingsOperatie) in 2002 en CBO (Commissie Beleidsanalyse en Ombuiging) 2003 zijn in de beschikbare gegevens geen concrete bedragen genoemd. In deze bezuinigingsronde zijn o.a. het beheer van de kinderboerderij en posthuizen afgestoten.

3.2 Renovaties

Uitgangspunten Groenbeheerplan 2002

In het Groenbeheerplan 2002 is voorgenomen om jaarlijks 10.000 m² beplanting (geraamd ca. € 15,=/m²) te renoveren en 9.500 m² gras (geraamd ca. € 2,=/m²) voor een bedrag van € 169.000,=.

	OPPERVLAKTE	% JAARLIJKSE RENOVATIE	OPPERVLAKTE RENOVATIE	PRIJS/M ²	JAARLIJKSE INVESTERING
Groen	544.000 m ²	(<)2,5%	10.000 m ²	€15,00	€150.000,-
Gras	237.000 m ²	4,0%	9.500 m ²	€2,00	€19.000,-
<i>Totaal</i>	<i>781.000 m²</i>	-	<i>19.500 m²</i>	-	<i>€169.000,-</i>

Om de kwaliteit van de beplanting overal op peil te houden is het van groot belang tijdig en op voldoende grootte van oppervlaktes te renoveren. In het groenbeheerplan (2002) wordt uitgegaan van een renovatie van beplanting één keer in de 40 jaar¹ (2,5% van de oppervlakte/jaar). Voor gras wordt uitgegaan van een renovatie van één keer in de 25 jaar (4% van de oppervlakte/jaar).

Uitbreiding gemeentelijk groen

Omdat de te beheren oppervlakte is toegenomen met de komst van nieuwe kernen (o.a. Maartensdijk en Groenekan) moet de hoeveelheid te renoveren groen opnieuw worden berekend en ingepland.

¹ Voor grote groenpercelen is dit een goed uitgangspunt. Voor kleinere vakken kan wellicht beter uitgegaan worden van 1 keer in de 25-30 jaar renoveren.

	OPPERVLAKTE*	% JAARLIJKSE RENOVATIE	OPPERVLAKTE RENOVATIE	PRIJS/M ²	JAARLIJKSE INVESTERING
Groen	630.000 m ²	2,5%	15.750 m ²	€ 17,50	€ 275.600,-
Gras	290.000 m ²	4,0%	11.600 m ²	€ 2,50	€ 29.000,-
<i>Totaal</i>	<i>920.000 m²</i>	-	<i>27.350 m²</i>	-	<i>€ 304.600,-</i>

* Op basis van hoeveelheden 2008

Op basis van de hoeveelheden van 2008 zou afgerond 630.000 m² aan beplanting opgenomen moeten worden in het renovatieplan. Dit betreft de volgende beplanting: bosplantsoen, heesters, hagen, rozen, bodembedekkers en vaste planten. De jaarlijkse renovatie komt op ca. 15.750 m² beplanting. *(jaarlijks 2,5% van 630.000 m²)*

Voor de renovatie van gras zou op basis van de hoeveelheden van 2008 afgerond 290.000 m² moeten worden opgenomen in het renovatieplan. Dit betreft alleen de gazons. Het ruwe gras (wegbermen) en ruigtes worden niet gerenoveerd. De jaarlijkse renovatie komt dan op ca. 11.600 m² gras *(jaarlijks 4% van 290.000 m²)*.

De financiële reservering voor renovatie in 2008 zou moeten zijn (hierbij is gerekend met eenheidsprijzen die gelden voor 2008):

Beplanting: 15.750 m² x € 17,50/m² = afgerond € 275.600,=

Gras: 11.600 m² x € 2,50/m² = € 29.000,=

Totaal afgerond € 304.600,=.

Ongeacht of de in 2008 uitgevoerde renovaties alleen beplanting, gras of een combinatie van beide betreft, moet geconcludeerd worden dat er te weinig renovatie heeft plaatsgevonden.

In 2008 had er voor € 304.600,= gerenoveerd moeten worden. Er zijn voor slechts € 147.887,= renovatiewerkzaamheden uitgevoerd.

Financieel gezien is er € 156.713,= te weinig besteed aan renovatie.

Op termijn leidt dit tot achterstallig onderhoud, waardoor in de toekomst impulsinvesteringen nodig zullen zijn om de achterstand weer in te halen. Omdat het niet duidelijk is of in voorgaande jaren ook te weinig is gerenoveerd, is de totale achterstand niet te bepalen.

4 Interviews wijkcontactambtenaren en bewoners

Met drie wijkcontactambtenaren is gesproken en een ronde door de betreffende wijk gemaakt. In bijlage 1 is een meer uitgewerkt verslag van deze interviews opgenomen. Er is een telefonische interview gehouden met een bewoner uit Bilthoven en Maartensdijk. Daarnaast is met diverse bewoners gesproken tijdens de schouw. In de volgende paragrafen zijn de beknopte resultaten van de interviews samengevat.

4.1 Beknopte resultaten rondgang met wijkcontactambtenaren

In De Bilt en Bilthoven zijn relatief veel wijk- en buurtverenigingen. Hiermee is een goed contact over de inrichting en kwaliteit van het groen, de herinrichtingprojecten (m.n. speelplaatsjes) en de overlast van 'hangjongeren'. Routes van en naar scholen hebben relatief veel last van waai- en zwerfvuil. Over het algemeen zijn er weinig klachten over de kwaliteit van het onderhoud plantsoenen en verhardingen. Daarnaast hebben bewoners soms wel andere en hogere wensen wat betreft de kwaliteit van het onderhoud die anders zijn vastgesteld door het beleid.

De incidentele klachten komen centraal binnen en worden vervolgens doorgespeeld naar de betrokken afdeling. De samenwerking met de overige diensten is over het algemeen goed te noemen. Klachten worden snel afgehandeld.

Er is geen duidelijk beeld te krijgen van structurele (terugkerende) klachten. Het ontbreken van een registratiesysteem van klachten tot medio 2009 is hier debet aan.

4.2 Beknopte resultaten interview met twee bewoners

De verslagen geven de meningen en ervaringen weer van de geïnterviewden. Het resultaat geeft dus een beperkt, selectief en misschien wel een gekleurd beeld. De geïnterviewden vertegenwoordigen niet een wijk of buurt. Men heeft zijn mening gegeven op persoonlijke titel.

Over het algemeen is men kritisch ten aanzien van de kwaliteit van het onderhoud van het groen en de verhardingen. De onkruidbeheersing in de plantvakken, het onderhoud van goten, slechte verhardingen (wortelopdruk bij bomen) zijn veel gehoorde klachten. Over een eventuele vervuiling met zwerfvuil heeft men geen klachten (m.u.v. de bekende routes naar de scholen). Het te laat snoeien van hagen wordt als hinderlijk ervaren. De grasvelden worden goed onderhouden. Ook wordt ervaren dat regelmatig groen wordt gerenoveerd, eventueel uitgevoerde omvorming zijn minder bekend.

De klachtbehandeling wordt goed beoordeeld, maar men heeft aangegeven niet snel te klagen over het onderhoud (is toch een lastige beoordeling: wat is goed, gemiddeld of slecht). Het openbaar gebied wordt overigens al gauw met hun eigen tuin vergeleken wat niet reëel is.

In de interviews en de schouw kwam naar voren dat de bewoners soms het heft in eigen handen nemen. Dit geeft de betrokkenheid van de bewoners met de woonomgeving weer maar misschien ook wel de 'gaten' die de gemeente laat vallen.

5 Beoordeling kwaliteit groenbeheer (schouw)

In de verschillende kernen van de gemeente De Bilt is op 30 verschillende locaties een schouw uitgevoerd. De 30 locaties zijn min of meer willekeurig ('at random') bepaald, verdeeld over de hele gemeente. Bij het bepalen van de locaties is alleen rekening gehouden met het verschillend gebruik van de gebieden zoals winkelstraten, woonstraten, achterpaden en parkeerpleintjes. Per locatie zijn minimaal 3 waarnemingen gedaan. De visuele waarnemingen zijn vastgelegd met foto's en verwerkt in de bijlage. De schouw heeft plaatsgevonden in week 47 en 48 van het jaar 2009. Hierbij is de situatie onkruidgroei in de beplanting en de verharding beoordeeld volgens de normen beschreven in De Standaard 2005 van het C.R.O.W. (kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte) en de situatie van het waaivuil c.q. zwerfvuil. De bomen zijn buiten beschouwing gelaten. Bij de schouw is gewerkt volgens Hoofdstuk 70 (ter visie bij C.R.O.W.) van De Standaard. Daarbij is tevens gebruik gemaakt van de Kwaliteitscatalogus openbare ruimte van de C.R.O.W. In de bijlage zijn de resultaten van de schouw per locatie uitgewerkt.

5.1 Schouwresultaten

In onderstaande tabel is een samenvatting weergegeven van de schouwresultaten. Met percentages is aangegeven hoeveel van de waarnemingen in het veld voldoet (VO) of niet voldoet (VN) aan de gestelde niveaus. In de kolom 'aantal' is aangegeven het totaal aantal uitgevoerde waarnemingen.

	BESTRATING			MAATSCHAPPELIJK VUIL			BEPLANTING (ONKRUID)		
	VO	VN	aantal	VO	VN	aantal	VO	VN	aantal
Bilthoven	76%	24%	89	96%	4%	51	66%	34%	32
De Bilt	58%	42%	36	93%	7%	27	68%	32%	19
Groenekan	85%	15%	20	100%	0%	11	75%	25%	4
Maartensdijk	73%	27%	41	96%	4%	26	92%	8%	13

Bestrating

Het gemiddelde niveau van onderhoud verschilt per kern, waarbij met name de kern De Bilt minder goed scoort en Groenekan beter scoort. In z'n algemeenheid kan gesteld worden dat het onderhoud van de bestrating niet voldoet aan het gestelde kwaliteitsniveau. Met name langs randen, boomspiegels en rondom obstakels (fietsrekken, paaltjes) is het onderhoud onder de maat. Hetzelfde geldt voor de goten (afvoer hemelwater). Hier komen graspollen voor die een goede afwatering beperken. Over het algemeen voldoen de rijverhardingen wel aan het gestelde kwaliteitsniveau. Verder moet opgemerkt worden dat de halfverhardingen (voornamelijk grindverhardingen) in Groenekan wisselend

scoren qua onderhoudsniveau. Dit wordt veroorzaakt doordat een aantal bewoners de halfverhardingen zelf schoonhouden. Deze scoren goed. De halfverhardingen die onvoldoende scoren worden door de gemeente onderhouden. De gemeente heeft vanwege kostenoverwegingen gekozen voor 3 maal branden per jaar. Daarnaast is afgelopen jaar gestart met de renovatie van dit soort bermen, waarbij gezorgd wordt voor een betere afwatering en minder parkeerdruk waardoor een beter en meer beheersbaar beeld ontstaat.

Maatschappelijk vuil

Uit de tabel blijkt dat het onderhoud van waaivuul over het algemeen voldoet (<10% voldoet niet). Opgemerkt moet worden dat er op intensief gebruikte verblijfsplaatsen zoals winkelstraten meer waaivuul is gevonden. Juist deze plekken zouden vrij moeten zijn van waaivuul vanwege het representatieve karakter.

Tijdens de schouw is opgevallen dat er veel vruchtpluis en blad op de straat ligt. Omdat dit onderdeel niet onder het onderzoek valt is het verder niet meegenomen in de beoordeling.

Beplanting

Over het algemeen voldoet de kwaliteit van het onderhoud van de heestervakken niet aan de gestelde kwaliteitsnormen, behalve in Maartensdijk waar 92% voldoet. Er is voornamelijk onkruidgroei langs randen van (volgroeide) heestervakken geconstateerd. Daarnaast is er veel onkruidgroei geconstateerd op open plekken in heestervakken. Om onkruidgroei in deze vakken te voorkomen hadden deze vakken moeten zijn bijgeplant of gerenoveerd. Bomen in verharding komt veel voor in de kernen en vormt derhalve een belangrijk onderdeel van het straatbeeld. De boomspiegels zijn matig onderhouden en de verharding heeft last van worteldruk en vervuiling met onkruiden. Dit vraagt een structurele oplossing en/of een intensiever onderhoud.

De bijdrage van bewoners (schoonhouden van eigen straatje) is ook terug te zien in de beoordeling. Groenekan en De Bilt scoren hier positief.

kwaliteitsniveaus

Dat het beheer van de buitenruimte niet voldoet aan de gestelde eisen kan niet direct worden toegeschreven aan een budgettekort of aan bezuinigingsmaatregelen. De werkzaamheden zijn immers aanbesteed door middel van een beeldbestek waarin de kwaliteitsniveaus zijn beschreven. Dat de kwaliteitsniveaus niet zijn gehaald moet in eerste instantie worden toegeschreven aan de betreffende aannemer maar ook aan de toezichthouder van de gemeente. De aannemer heeft niet de kwaliteit geleverd die is ingekocht. Goed toezicht door de gemeente had ervoor moeten zorgen dat de kwaliteitsniveaus wel werden gehaald. Of en op welke wijze de gemeente toezicht heeft gehouden is verder niet onderzocht.

6 Bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Begroting en jaarrekening

Bevindingen

1. De opzet van de begroting en jaarrekening verschilt per jaar.
2. Inkomsten en uitgaven zijn samengenomen. Zo staan de inkomsten (verkoop voortuinen) in één overzicht met de uitgaven voor het onderhoud en de investeringen van de renovaties.

Conclusie

1. Veranderingen en vergelijkingen zijn moeilijk te volgen.

Aanbeveling

Het verdient aanbeveling om:

1. Naast een eenduidige opzet consequent te zijn in de begrotingsposten.

Renovatie

Bevindingen

1. In de gemeente De Bilt wordt te weinig groen gerenoveerd.

Conclusie

1. Er ontstaat te groot achterstallig onderhoud.
2. Op termijn zullen impulsinvesteringen nodig zijn om dit achterstallig onderhoud weg te werken.

Aanbevelingen

Het verdient aanbeveling om:

1. Planmatig structureel te renoveren.
2. De te renoveren beplanting en gras over een periode van ca. 10 jaar aan te geven op een kaart.
3. Met kleur aan te geven in welk jaar renovatie van de verschillende beplantingen nodig is. Hierdoor ontstaat een duidelijk overzicht en kan gemakkelijk bepaald worden of de renovatiedoelstellingen zijn gehaald. Zo'n kaart kan ook gebruikt worden om de renovaties af te stemmen met andere werkzaamheden (bijv. vernieuwen riolering).

Omvormingen van groen

Bevindingen

1. Het is onduidelijk wat er met de beschikbaar gestelde budgetten voor de omvormingen is gebeurd nadat het beleid in 2004 is bijgesteld.
2. Uit de onderzochte stukken is niet gebleken dat er plantsoenen zijn omgevormd van 'duur' naar 'goedkoop' groen (komt overeen

met het vastgestelde beleid in 2004: geen structurele omvormingen meer).

3. De uitvoering van het vastgestelde beleid om voortuinen en snippergroen te verkopen heeft ernstige vertraging opgelopen.

Conclusie

1. De financiële consequenties van het gevoerde beleid wat betreft de omvormingen zijn niet te achterhalen.
2. De te realiseren bezuiniging (en opbrengst) door de verkoop van voortuinen en snippergroen is niet gerealiseerd.

Aanbevelingen

Het verdient aanbeveling om:

1. **Verantwoording af te leggen over wat er met de beschikbaar gestelde budgetten is gebeurd nadat het beleid was bijgesteld.**
2. **Duidelijkheid te verschaffen waarom vastgesteld beleid ten aanzien van de verkoop van voortuinen en snippergroen niet is uitgevoerd.**

Beoordeling kwaliteit onderhoud (schouw)

Bevindingen

1. De uitgevoerde schouw is een momentopname
2. Uit een geconstrueerde vergelijking van de prijs per m2 lijkt de prijs-kwaliteit verhouding van onderhoud ten opzichte van 2002 te zijn verbeterd.
3. Uit de schouw is gebleken dat het onderhoud van de bestrating en beplanting de gestelde kwaliteitsniveaus niet overal haalt. Het niet halen van de gestelde kwaliteitsniveaus ligt niet aan de beschikbare budgetten. De werkzaamheden zijn immers ingekocht. De aannemer heeft niet de kwaliteit geleverd die is ingekocht.
4. Met betrekking tot het maatschappelijk vuil (waai- en zwerfvuil) wordt wel voldaan aan de gestelde eisen. Hierbij moet wel aangetekend worden dat in het winkelgebied (Hessenweg) teveel vuil is aangetroffen. Op zo'n representatieve locatie mag dat eigenlijk niet voorkomen.

Conclusies

1. Met betrekking tot het onderhoud van bestrating en beplanting zijn verbeteringen noodzakelijk.
2. Het beheer van de groenvoorzieningen is gebaat bij een duidelijke langdurige visie en beleid. Ad hoc besluiten met betrekking tot kwaliteitsniveaus op korte termijn leiden in de toekomst tot veel meer kosten, met name voor renovaties en herinrichtingen.
3. Of in de toekomst de kwaliteitsniveaus zoals die nu gelden financieel haalbaar blijven is afhankelijk van de markt. Het naar beneden bijstellen van de kwaliteitsniveaus (zoals ook geopperd bij

§6 punt 7 van het raadsvoorstel bezuinigingen 2004 – 2008) hoeft niet per definitie te leiden tot een besparing van de kosten. De marktwerking geeft een onzekerheid op de begroting waar moeilijk rekening mee is te houden. Besparingen kunnen in de markt gevonden worden door slim aan te besteden en een goede contractduur en contractvorm te kiezen. In economisch mindere tijden kunnen langdurige contracten worden afgesloten die van gunstige invloed zijn op de prijsvorming.

Aanbevelingen

Het verdient aanbeveling om:

1. **Goed toezicht te houden op uitbestede werkzaamheden.**
2. **Jaarlijks te rapporteren over de kwaliteit van onderhoud die is ingekocht en over de wijze waarop de controle heeft plaatsgevonden.**
3. **De kwaliteitsniveaus voor de lange(re) termijn nog eens tegen het licht te houden en eventueel te herdefiniëren.**

Communicatie bewoners

Bevindingen

1. Wat leeft er bij de bevolking

Uit de interviews met de wijkcontactambtenaren blijkt dat er over het algemeen weinig klachten zijn over de kwaliteit van het onderhoud van het openbare groen. Uit de registratie 'jaaroverzicht klachten 2008 en 2009' is dit niet te achterhalen. De interviews met de bewoners en de reacties tijdens de schouw geven evenwel een ander beeld, men is kritisch ten aanzien van de kwaliteit van het onderhoud. Het beperkt aantal reacties kan een 'gekleurd' beeld geven en hoeft niet representatief te zijn voor de hele gemeente.

2. De initiatieven die de gemeente neemt om zaken te bespreken en te overleggen via de wijkcontactambtenaren worden gewaardeerd.

3. Wat blijkt uit de derde burgerpeiling van december 2009

De tevredenheid over het onderhoud aan de openbare ruimte is op bijna alle bevraagde punten licht afgenomen ten opzichte van 2007. In veel gevallen blijft slechts een minderheid tevreden, behalve als het gaat om het ophalen van huisafval en oud papier, deze scoort een 80% tevredenheid. Met name onderhoud en schoonhouden van groenvoorzieningen en de straten blijven aandachtspunten.

Conclusies

1. Uit de aangeleverde documenten met betrekking tot de communicatie met bewoners kan worden opgemaakt dat er geen duidelijk protocol is.
2. De contacten van de wijkcontactambtenaren met de bevolking (per buurt of wijk) verlopen goed.

Aanbeveling

Het verdient aanbeveling om:

1. Bij de voorbereiding van werkzaamheden die direct invloed hebben op de uitstraling van de openbare ruimte de communicatie goed te regelen en dit in een jaarlijks geactualiseerd protocol vast te leggen.

Klachtenregistratie

Bevindingen

1. Tot medio 2009 was er in de gemeente nog geen goed werkend klachtenregistratiesysteem. De klachten werden wel verwerkt maar een duidelijke structuur en registratie ontbrak.
2. De voordelen van een goed werkend klachtenregistratiesysteem zijn:
 - trends kunnen zichtbaar worden gemaakt;
 - het is duidelijk van wie de klacht komt (let wel op privacy);
 - verbeteringen en/of verslechtingen kunnen worden gemeten;
 - voor iedereen duidelijk;

Het nieuwe ingevoerde systeem (medio 2009) zal dit moeten waarmaken.

Aanbeveling

Het verdient aanbeveling om:

1. In de toelichting bij de jaarrekening te rapporteren over:
 - de werking van het ingevoerde klachtenregistratiesysteem; bij iedereen bekend en exact bijgehouden;
 - de resultaten van de klachten;
 - de trends die zich aftekenen;
 - de (on)tevredenheid over de afhandeling van klachten;
 - welke bijdragen worden geleverd om de kwaliteit van het onderhoud van de openbare ruimte op peil te houden dan wel te verbeteren.

Bijlage 1: interviews

De Bilt – Bilthoven

Wijkcontactpersoon: de heer G. Kosterman

- De herinrichting Eerste Brandenburgerweg is in goed overleg met bewoners verlopen. Met grasstenen is het parkeren tussen de bomen geregeld.
- De extensieve natuurstrook aan de buitenrand Kometenlaan wordt hoog gewaardeerd door de bewoners.
- Ter voorkoming van overlast zijn een aantal 'hondenhaltes' gerealiseerd met goed resultaat.
- De verandering van de woonomgeving Tweelingen (nieuwe Moskee ter plaatse van het speelveldje) is in goed overleg met de betrokkenen geregeld.
- Het bewonersinitiatief van de Groengroep Anne Franklaan het groen te adopteren is gehonoreerd, met tot op heden een goed resultaat.
- De Eikenlaan, fietsroute van de schoolgaande jeugd, had een relatief grote vervuiling van zwerfvuil. Dit is deels opgelost door het plaatsen van 'blikvangers'.
- Een voorbeeld van een positieve renovatie in overleg met de bewoners is het fietstunneltje. Dit tunneltje had veel last van vandalisme en was sociaal onveilig. De renovatie met kleurrijke tegeltjes en een goede verlichting wordt gewaardeerd door de bewoners.

Bilthoven – Groenekan

Wijkcontactpersoon: mevr. M. de Freitas

- De bewonersvereniging is zeer actief geweest voor en tijdens de renovatie van Centrum II in Bilthoven. De renovatie is naar ieders tevredenheid verlopen en is afgesloten met een feest waaraan wijkgericht werken financieel heeft bijgedragen. De renovatie van de buitenruimte was gekoppeld aan de renovatiewerkzaamheden van de woningen in de buurt. Ook het groen is grotendeels hersteld, een aantal zaken zullen in het voorjaar van 2010 worden afgerond. op dit moment is er geen actief contact met de bewonersvereniging.
- Het centrale speelveld in Bilthoven had wel eens last van vervuiling met waai- en zwerfvuil. Dit is opgelost door het plaatsen van extra vuilverzamelbakken.
- De renovatie in 2009 van de Prins Bernhardlaan is dit jaar afgerond. Bewoners zijn nauw betrokken geweest bij dit proces en zijn zeer tevreden over het resultaat. De bewoners gaan volgens afspraak het groen zelf onderhouden.
- Op Plein Vogelzang zijn in overleg met de bewoners de plantenbakken gerenoveerd.

- De grindbermen in Groenekan moeten worden aangevuld. Ook de afvoer van het hemelwater via goten moet worden verbeterd. De werkzaamheden zijn begin december gestart.
- De excursie 2009 met de bewoners door het bos Voordaan is een voorbeeld van het initiatief voor het verkrijgen van draagkracht voor de noodzakelijke beheersingrepen (hoogdunning bomen). De bewoners zijn erg betrokken bij hun leefomgeving.

Maartensdijk

Wijkcontactpersoon: mevr. L. Oosterlee

- Het parkeerterrein bij SVM is heringericht naar aanleiding van klachten (spinnen van auto's, hangjongeren). Dit is in goed overleg met de bewoners en bedrijven geregeld. De beplanting van de gemaakte plantvakken op het parkeerterrein zal in samenwerking met het Groenhorst College in Maartensdijks ingevuld worden (leerproces: betrokkenheid en verantwoording voor de woonomgeving).
- Het terrein van de scouting is, na klachten (inbraak, vandalisme), afgezet met een hekwerk.
- Naar aanleiding van verzoeken uit een wijk in Maartensdijk heeft de gemeente hagen extra gesnoeid, mede in verband met verkeersveiligheid.
- Ook in Maartensdijk zijn op verzoek van bewoners een aantal 'hondenhaltes' geplaatst. De hondenthaltes worden goed gebruikt en hebben geleid tot aanvragen op andere plaatsen in Maartensdijk. Regelmatige controle door de boa's blijft essentieel onderdeel van de aanpak van hondenpoepoverlast.
- De overlast van hangjongeren op het openbare schoolplein is in overleg met de scholen en omwonenden teruggebracht. Onder andere door inzet van jongerenwerk, opknappen van de buitenruimte, andere speeltoestellen, verplaatsen van een aantal speeltoestellen en het aanbrengen van buitenverlichting.
- Tegelijkertijd met de herinrichting van de weg rondom de Theresiaschool is het plantsoen aan de Gregoriuslaan aangepakt. De renovatie van het oude plantsoen Gregoriuslaan is uiteindelijk in goed overleg met de omgeving gerealiseerd. Aanvankelijk waren een aantal bewoners er fel op tegen.
- Klachten van bewoners over het oude Biltse Meertje betreffen met name geluidsoverlast. Maatregelen als herstel van de kapotte geluidsschermen en herstel van het hekje rondom het gebied zijn genomen.
- De overlast van de speeltuin bij de school is op initiatief en in overleg met de betrokken bewoners aangepakt: herinrichting, andere speelobjecten.
- Op het Maartensplein is het probleem met het parkeren en de overlast van scooters aangepakt.
- De klachten bij het openbare schoolterrein (overlast fietsen, verlichting) zijn in overleg met de school opgelost.

- De renovatie van het oude plantsoen Gregoriuslaan is uiteindelijk in goed overleg met de omgeving gerealiseerd. Aanvankelijk waren een aantal bewoners er fel op tegen.
- Er zijn relatief veel klachten over het hondenuitlaten bij het Biltse Meertje (in strijd met de daar gewenste natuurontwikkeling). Vooral nog is dit niet opgelost.

Interview 1: bewoner Maartensdijk

In Maartensdijk is de overgang naar de grotere gemeente De Bilt merkbaar in de kwaliteit van het onderhoud geweest. In eerste instantie was het slecht, het gaat overigens nu wel steeds beter. Vooral de gepresenteerde omvorming van het groen in het kader van de noodzakelijke bezuinigingen is destijds slecht gevallen. Veel van deze omvormingen zijn onder druk van de bevolking vervallen, al heeft men wel het idee dat dit op kleinere schaal toch wordt uitgevoerd (heestervakken zijn grasveldjes geworden). De renovatie van de beplantingen wordt regelmatig uitgevoerd, daarover geen klachten. Ook het snoeien van de bomen verliep eerst slecht, is tegenwoordig goed geregeld (ook de moeilijk te bereiken vormbomen). Het onderhoud van de verhardingen is wisselend, vooral op de doorgaande wegen is er meer zwerfvuil. De buurtwegen worden ook door de bewoners zelf bijgehouden. De randen, goten en putten zijn nogal eens vol vuil. Wel wordt er regelmatig geborsteld. De verhardingen komen in aanmerking voor herstraten, het is alleen niet duidelijk hoe de prioriteiten worden gesteld. De in slechte staat verkerende verharding bij een verzorgingstehuis zou de voorkeur moeten krijgen.

De grasvelden en randen langs sloten worden goed onderhouden, geen klachten. Het hondenpoepbeleid heeft goed gewerkt.

De onkruidbeheersing in de plantvakken is matig tot slecht. De oplossing met de reclassering werkt blijkbaar niet.

Ten aanzien van de inrichting van de buitenruimte zijn de volgende opmerkingen gemaakt:

- het ontbreken van een voetpad bij de spoorovergang is gevaarlijk
- er zijn veel storingen met de straatverlichting
- de witte brug achter Wolfsmelk is half verrot, wordt hier nog wat aan gedaan?

Naast deze kritische kanttekeningen is de eindconclusie dat het toch prettig wonen is in Maartensdijk.

Interview 2: bewoner Bilthoven

De kwaliteit van het groen laat te wensen over, wordt zelfs als slecht beoordeeld. Als voorbeeld wordt het onderhoud van de hagen genoemd (veel te laat waardoor de haag half over het pad hangt). De hagen worden nu zelf door de bewoners bijgehouden. Ook het onkruid wordt bijna niet geschoffeld. De kwaliteit van het onderhoud van de verhardingen is wisselend. De slechte staat van asfalt wordt in afwachting van de renovatie in zomer 2010 slecht

bijgehouden (vulwerk). Het contact met de wijkcontactambtenaar heeft tot een aantal verbeteringen geleid. Een voorbeelden hiervan is:

- aanleg fietspad niet met asfalt maar een ventilerende verharding voor behoud van de bomen.

Het zwerfvuil wordt over het algemeen goed opgeruimd, geen klachten.

De vele verkeersborden (32 st. in één straat) worden als volstrekt overbodig beoordeeld en dragen weinig bij aan de verkeersveiligheid (eerder het tegenovergestelde). Het gewenste dorpse karakter gaat hiermee verloren.

Voor de verkeersveiligheid zouden ook nog een aantal drempels moeten worden aangelegd.

Het vele snippergroen zou de gemeente tegen een redelijke prijs moet verkopen, men heeft er belangstelling voor. De nu gevraagde prijs is echter veel te hoog.

Ook is sprake van burgerinitiatief in het aanplanten van nieuw groen (renovatie) ter voorkoming van ongewenst parkeren.

De groene landelijke gemeente wordt gewaardeerd.

Bijlage 2: resultaten schouw

De volgende locaties zijn in week 47 en 48 van 2009 beoordeeld:

De Bilt

Thorbeckeweg

straat

straat ter hoogte van de school

Hessenweg

Noorzijde (winkelstraat)

rotonde/verkeergeleiders

Zuidzijde (winkels en woningen)

Looydijk

straat met boomspiegels

Ambachtstraat (industrie)

straat en trottoir

rode klinker voor bedrijven

achterpaden flats

Meidoornpad

straat en groenvakken

Prof. Dr. H.A. Lorentzweg

entree straat

woonhof met speelplaats

garages

Ralph Buncheweg (aansluitend pleintje)

plein

speelplaats

Bilthoven

Herik

zijpad van plein (1)

zijpad van plein (2)

speelplein

Iepenlaan

zijpad van plein (1)

woonplein

Donsvlinder (parkeerplein bij supermarkt)

boomspiegels parkeerplaats

besplating langs flat

beplanting kruising

Julianalaan (bij station)

winkelgebied

Nachtegaallaan

boomspiegels winkel

straat (paaltjes)

priëel

Lijsterlaan (parkeerplaats)
entree (Sperwerlaan)
parkeervak
bosje

Geelgorslaan
parkeerhof
boomspiegels

Anne Franklaan
blokhagen
heestervak
speelplein

Jachthoornlaan
algemeen weg en trottoir
P-vakken en klinker paden

Burgemeester Fabiuspark
boomspiegels plein/trottoir
wegen en parkeervakken
fietspaden/achterpaden

Schorpioen
inrit/buitenrand
middenvak
kopszijde hof

Aardelaan
garages (mandelig)
straat met boomspiegels
P-vak (Jupiterlaan) met haag

Neptunuslaan
P-hof met hagen
Trottoir

Groenekan

Kastanjelaan
straat
bos

Eiklaan
Westzijde
Oostzijde

Copijnlaan
entree
straat
parkeerplaats tennisclub

Maartensdijk

Saturnushof (aangelegen erf Melkweg)
entree
hof

Sperwerlaan
waterkant
straat
parkeerplaats (Berenklauw)

Winkelcentrum (Maertensplein)
achetrzijde winkels
parkeerplaats – achterzijde
winkelplein

Spechtlaan
entree/straathoek
straat

Boomklever
plein met boomspiegels
"dode" uitloper/zijweg

Prins Bernhardlaan (park groen)
bosrand / speelplaats
straat met parkgroen

Prinses Irenelaan
straat met boomspiegels